

KAREL ČAPEK: ORIENT

Stane se vám, že jste vyhráli velký los nebo jste se oženili nebo na vás přišla touha mít doma něco pěkného: zkrátka rozhodli jste se koupit si perský kobereček. Už takový obchod s perskými koberci je senzace pro sebe: především musíte při koupi kouřit, neboť to patří k tomu orientálnímu ovzduší; za druhé musíte šlapat po hromadách drahocenných koberců s tváří člověka, který jakživ do ničeho jiného nešlápl; musíte se tvářit jako odborník, který každý koberec ohmatá a promne navrchu i vespod a něco nesrozumitelně bručí; je tu celá řada zvláštních obřadů od speciální perské hantýrky až po vášnivé turecké smlouvání, při němž uvedete obchodníka doslovně v pláč, že vám to musí z náhlé náklonnosti k vám dát tak lacino, se ztrátou a jednoduše darem; pravím, je tu celá řada senzací, ale jste teprve na prahu Orientu. Konečně jste si vybral nejlacnější kazaček a upalujete domů pln růžových vyhlídek, jak se bude vyjímat před vaší postelí. První koberec, to je zkrátka trochu jako první láska.

Druhého dne někdo zazvoní u vašich dveří; je to slušný a čilý človíček, který před sebou strká nemluvného pána a spustí hned ve dveřích: že k vám jde jako k vynikajícímu, báječnému znalci perských koberců; že k vám vede tady svého obchodního přítele, který právě včera přijel z ... z ..., no, z Konstantinopole s koberci, které jsou, panečku, jen pro odborníky; a že ho vede nejdřív k vám, abyste se jen podíval, nic víc než podíval na jeho zboží, jen pro tu radost. A už otevře dveře a volá: "Václave, pojď sem!", a přijde sluha a má na zádech obrovskou hromadu koberců. Ten pán z Konstantinopole má opravdu takovou jakousi perskou tvář, ale neříká nic; a čilý človíček s panem Václavem rozhodí první koberec: "To je kousek, co? Pro vás by stál ..." Namítnete, že tenhle kus se vám jaksi netento, nezdá. "To jsem si hned myslel," prohlásí človíček vítězně. "Vy jste, pane, báječný znalec; ale tady mám širáz, to je něco zrovna pro vás; to ocení jen odborník." Ten širáz se vám zdá ovšem drahý; tu šeptá něco čilý človíček se zamlklým orientálcem v perském nebo tureckém jazyce. "Also meinetwegen," zabručí Peršan, a čilý človíček prohlásí, že jeho přítel vám ten širáz dá jednoduše darem, úplně zdarma, že jste to vy: jen za čtyři tisíce. Odolali jste pokušení: nepřijali jste darem ani šírván, ani gendže, ani bucháru, ba ani beludžistán, nemluvic o kermanech a senne a všelikých modlácích; ubránili jste se pro tentokrát všemu, načež ochotný mužík vás ujistí, že jste ohromný znalec a že to pravé zboží leží teprve na celnici; až to uvidíte, že budete plakat. Načež odvede Peršana i pana Václava se slibem, že přijde zas. Dobrá.

Za tři hodiny u vás zazvoní pán v cylindru. Podá vizitku a představí se: že je ten a ten, továrník, že se ocitl v okamžité tísní a musí platit směnky; i rozhodl se, že prodá svou soukromou sbírku koberců a ... Už volá na chodbu: "Václave, komm her!" A pan Václav nese na zádech novou hromadu koberců. Pán v cylindru diskrétně mluví o rodinném neštěstí; musí to prodat zač za to, zkrátka pod cenou, ale jen znalci, odborníkovi, který si umí krásného koberce vážít; například tenhle antikní hamadan, vzdychne pán v cylindru, nebo tuhle ten báječný mosul ... Kupodivu má na těch rodinných kobercích inventární čísla a čerstvé celní plomby.

Unikl jste zarmoucenému pánovi. Den nato se k vám dostaví hubený člověk a chce s vámi mluvit mezi čtyřma očima; pak ze sebe vypraví, že má ... že má perské koberce ... hotové muzejní kusy ... získané za zvláštních okolností; nejspíš je osobně ukradl přímo v cařihradském serailu a propašoval až do Prahy, ale prosím vás, nemluvte o tom; zkrátka jsou to unikáty pro znalce a ohromně pod cenou. A už je tu zase pan Václav s nákladem koberců; jsou na nich zase plomby a inventární čísla; a jestli jste nevyužili této jedinečné nákupní příležitosti ..., tak si z toho nic nedělejte; neboť zítra k vám přijdou ruští manželé, běženci vznešeného původu, kteří si na útěku s sebou nevzali nic než vzácné perské koberce, a jsou nyní z naprosté bídy nuceni se od nich odloučit; pan Václav už čeká na chodbě, a zas jsou na nich inventární čísla. Potom přijde skvostný levantský žid; má sice obchod s koberci tam a

tam, ale tuhle má několik kusů, které nikomu neukazuje; to je jen pro znalce. Pak přijde mladý štvanec; nemá sice s sebou pana Václava, ale ví o jednom báječném perském koberci, který by byl pro znalce na prodej. Dále k vám zavítá zástupce z Vídně, vdova v tísní, Řek, který nemá čím zaplatit clo, a tedy prodá pod cenou skvostné koberce, ovšem jen odborníkovi.

Zkrátka máte-li tak trochu otevřené oči a uši, rozlišujete tak trochu za týden vázání, materiál, stáří a pravost barev i čistotu vzoru; poznáte taškáře, znalce, lidské originály, geniální kramáře i malé zlodějíčky; udělali jste jakousi cestu do Orientu, a nadto jste si udělali známost s podivným, starosvětsky novověce mazaným způsobem obchodu, jaký se snad už v jiné branži nenajde; a i to stojí za to.

Lidové noviny, 31, 6.10.1923, č. 500, s. 1-2.